Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
MACIEJA SZPUNARA
od 10. studenoga 2022. [1]

Predmet C-651/21

M. Ya. M.

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Sofijski rajonen sad (Općinski sud u Sofiji, Bugarska))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Nasljedno pravo – Uredba (EU) br. 650/2012 – Članak 13. – Izjava o odricanju od nasljedstva koju je dao nasljednik u državi članici svojeg uobičajenog boravišta – Naknadni upis te izjave pred sudom druge države članice na zahtjev drugog nasljednika”

1. Predmetni zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 13. Uredbe (EU) br. 650/2012 [2]. Nasljednik je sudu koji je uputio zahtjev podnio zahtjev za upis izjave o odricanju od nasljedstva koju je drugi nasljednik dao pred sudom druge države članice u kojoj potonji nasljednik ima svoje uobičajeno boravište.

2. U ovom ću mišljenju predložiti Sudu da odluči da se prethodno navedeni zahtjev za upis ne protivi članku 13. Uredbe br. 650/2012.

Pravni okvir

Pravo Unije

3. Članci 4. i 13. Uredbe br. 650/2012 nalaze se u njezinu poglavlju II., naslovljenom „Nadležnost”.

4. U skladu s člankom 4. te uredbe, naslovljenim „Opća nadležnost”:

„Sudovi države članice u kojoj je umrli imao svoje uobičajeno boravište u trenutku smrti imaju nadležnost odlučivati o nasljeđivanju u cijelosti.”

[1] Izvorni jezik: francuski

[2] Uredba Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju (SL 2012., L 201, str. 107.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 10., str. 296. i ispravak SL 2019., L 243, str. 9.)

5. Članak 13. navedene uredbe, naslovljen „Prihvat ili odricanje od nasljedstva, legata ili nužnog dijela”, glasi kako slijedi:

„Osim suda koji ima nadležnost odlučivati o nasljeđivanju prema ovoj Uredbi, sudovi države članice uobičajenog boravišta bilo koje osobe koja, po pravu mjerodavnom za nasljeđivanje smije pred sudom dati izjavu o prihvatu ili odricanju od nasljedstva, legata ili nužnog dijela, ili izjavu kojom se želi ograničiti odgovornost dotične osobe za obveze iz nasljedstva, imaju nadležnost primati takve izjave ako se po pravu te države članice takve izjave smiju davati pred sudom.”

6. Članci 21. i 22. iste uredbe nalaze se u njezinu poglavlju III., naslovljenom „Mjerodavno pravo”.

7. Člankom 21. Uredbe br. 650/2012, naslovljenim „Opće pravilo”, u njegovu stavku 1., određuje se:

„Osim ako je drukčije predviđeno ovom Uredbom, pravo mjerodavno za nasljeđivanje u cijelosti pravo je države u kojoj je umrli imao svoje uobičajeno boravište u trenutku smrti.”

8. Člankom 22. te uredbe, naslovljenim „Izbor prava”, u njegovu stavku 1. predviđa se:

„Osoba može za pravo koje će urediti u cijelost njezino nasljeđivanje izabrati pravo države čiji je državljanin u trenutku izbora ili u trenutku smrti.”

Bugarsko pravo

Zakon o nasljeđivanju

9. Zakonom za nasledstvo (Zakon o nasljeđivanju, DV br. 22 od 29. siječnja 1949.), u verziji koja se primjenjuje na glavni postupak, u njegovu članku 48. predviđa se da nasljedstvo prelazi njegovim prihvatom i da prihvat proizvodi učinke od trenutka otvaranja nasljedstva.

10. U skladu s člankom 49. stavkom 1. tog zakona, prihvat se može izvršiti pisanom izjavom pred sucem Rajonen sada (općinski sud) na čijem je području otvoreno nasljedstvo, u tom slučaju prihvat se upisuje u odgovarajuću knjigu.

11. Člankom 51. stavkom 1. navedenog zakona predviđa se da, nakon pozivanja nasljednika, Rajonen sad (općinski sud) određuje na zahtjev svake zainteresirane strane rok za davanje njezine izjave o prihvatu ili odricanju od nasljedstva. Ako je u tijeku postupak protiv nasljednika, taj rok određuje sud pred kojim se vodi taj postupak. Člankom 51. stavkom 2. istog zakona određuje se da nasljednik, ako se ne očituje u roku koji mu je određen, gubi pravo na prihvat nasljedstva. U skladu s člankom 51. stavkom 3. Zakona o nasljeđivanju, izjava nasljednika upisuje se u knjigu propisanu njegovim člankom 49. stavkom 1.

12. U skladu s člankom 52. navedenog zakona, odricanje se provodi u postupku predviđenom člankom 49. stavkom 1. tog zakona; upisuje se u skladu s istim postupkom.

Zakonik o građanskom postupku

13. Člankom 26. stavkom 1. Graždanskog procesualen kodeksa (Zakonik o građanskom postupku) (DV br. 59 od 20. srpnja 2007.), u verziji koja se primjenjuje na glavni postupak, određuje se da su stranke u građanskom postupku osobe u čije se ime i protiv kojih se vodi postupak. U članku 26. stavku 2. tog zakonika navodi se da, osim u slučajevima predviđenima zakonom, nitko ne može u vlastito ime ostvariti prava drugih osoba u sudskom postupku.

14. U skladu s člankom 531. stavkom 1. navedenog zakonika, izvanparnični postupak pokreće se pisanim zahtjevom zainteresirane osobe.

15. Člankom 532. istog zakonika određuje se da se o zahtjevu raspravlja na raspravi koja nije javna, osim ako sud smatra da je javna rasprava potrebna za pravilnu odluku o predmetu.

16. U skladu s člankom 533. Zakonika o građanskom postupku, sud je dužan po službenoj dužnosti ispitati pretpostavke za donošenje tražene odluke. On može po službenoj dužnosti izvoditi dokaze i razmatrati činjenice koje podnositelj zahtjeva nije istaknuo.

Sudski poslovnik

17. Pravilnik za administraciata v sadilištata (Sudski poslovnik, DV br. 68 od 22. kolovoza 2017.), u verziji koja se primjenjuje na glavni postupak, u svojem članku 39. stavku 1. sadržava popis upisnika koji se u elektroničkom i/ili papirnatom obliku vode u tajništvu, među kojima je navedena i „knjiga koja se odnosi na prihvat ili odricanje od nasljedstva”.

Glavni postupak, prethodna pitanja i postupak pred Sudom

18. M. Ya. M. (u daljnjem tekstu: „podnositelj zahtjeva”), bugarski državljanin, izjavljuje da je nasljednik svoje bake M. T. G., bugarske državljanke, preminule u Grčkoj 29. ožujka 2019.

19. Podnositelj zahtjeva podnio je sudu koji je uputio zahtjev, Sofijskom rajonen sadu (Općinski sud u Sofiji), zahtjev za upis u upisnik izjave o odricanju koju je dao suprug pokojnice, grčki državljanin. On je podnio potvrdu o nasljeđivanju koju su izdala bugarska tijela, u skladu s kojom su pokojnicu kao nasljednici nadživjeli njezin suprug, njezina kći i podnositelj zahtjeva (njezin unuk).

20. U okviru tog postupka podnositelj zahtjeva podnio je zapisnik Eirinodikeioa Athinona (mirovni sudac u Ateni, Grčka) u kojem se navodi da se suprug pokojnice 28. lipnja 2019. pojavio pred tim sudom i izjavio da se odriče nasljedstva. Osim toga, prema tvrdnjama navedenim u njegovu zahtjevu, suprug pokojnice izjavio je da je njezino posljednje boravište bilo u Grčkoj.

21. Podnositelj zahtjeva ne djeluje u svojstvu opunomoćenika supruga pokojnice nego tvrdi da je njegov interes za upis odricanja onaj nasljednika istog ranga, a tim se upisom povećava njegov nasljedni dio.

22. U ovom slučaju sud koji je uputio zahtjev navodi da ne može dobiti podatke o posljednjem boravištu pokojnice dok ne utvrdi da je nadležan za upis izjave o odricanju dane pred sudom uobičajenog boravišta nasljednika koji se odriče nasljedstva.

23. Naime, sud koji je uputio zahtjev pita treba li upisati izjavu o odricanju danu pred sudom koji je u načelu nadležan za odlučivanje o pitanjima nasljeđivanja, s obzirom na to da je tu izjavu zabilježio nadležni sud, u skladu s člankom 13. Uredbe br. 650/2012. Usto, taj sud ima dvojbe u pogledu toga može li upisati odricanje od nasljedstva jednog od nasljednika na zahtjev drugog nasljednika.

24. Sud koji je uputio zahtjev smatra da članak 13. Uredbe br. 650/2012 može dovesti do sukoba nadležnosti zato što se, na temelju općih odredbi te uredbe, nadležnost ne utvrđuje prema nasljednikovu mjestu uobičajenog boravišta nego prema mjestu uobičajenog boravišta umrlog. Međutim, iako je sud koji je nadležan za odlučivanje o nasljeđivanju načelno sud posljednjeg uobičajenog boravišta umrlog, moguće je da taj sud nema saznanja o upisu izjava o odricanju ili prihvatu danih pred sudom mjesta uobičajenog boravišta nasljednikâ.

25. Stoga, prema mišljenju tog suda, Uredbom br. 650/2012 nastaje pravna praznina jer se njome predviđa istodobna (ili komplementarna) nadležnost sudova različitih država, odnosno onih posljednjeg uobičajenog boravišta umrlog i onih posljednjeg uobičajenog boravišta nasljednikâ. Međutim, tom se uredbom potonje sudove ne obvezuje da obavijeste načelno nadležni sud o danim izjavama o odricanju ili prihvatu.

26. Sud koji je uputio zahtjev tvrdi da nepostojanje takve obveze obavješćivanja nije u skladu s konceptom bugarskog zakonodavca i nacionalnom sudskom praksom prema kojoj se sve izjave o prihvatu i odricanju od nasljedstva upisuju na jednom mjestu i u jedan sudski upisnik iz kojeg se mogu dostaviti odgovarajući podaci. Tim se konceptom nastoji zajamčiti pravna sigurnost, koja proizlazi iz mogućnosti pohranjivanja na jednom mjestu svih podataka o prihvatu i odricanju od nasljedstva, što je cilj koji se navodi i u uvodnoj izjavi 23. Uredbe br. 650/2012.

27. Budući da takva obveza obavješćivanja nije izričito predviđena Uredbom br. 650/2012, sud koji je uputio zahtjev pita o prirodi postupka koji se pred njim vodi. Podnositelj zahtjeva ne traži upis vlastitog odricanja od nasljedstva umrlog, nego upis odricanja jednog od drugih nasljednika. Međutim, takav postupak ne predviđa se bugarskim zakonom. Načelom osobne zaštite prava pred sudom ne dopušta se upis izjava drugih osoba u knjigu koja se odnosi na prihvat ili odricanje od nasljedstva.

28. Stoga sud koji je uputio zahtjev pita, kao prvo, zabranjuje li se prešutno člankom 13. Uredbe br. 650/2012 da odricanje od nasljedstva izvršeno u državi uobičajenog boravišta nasljednika ponovno upiše sud druge države članice u kojoj je umrli navodno imao uobičajeno boravište. Upis dviju izjava različitog sadržaja, odnosno izjave o odricanju od nasljedstva i izjave o njegovu prihvatu, ne bi trebalo dopustiti kako bi se osiguralo da se ne upisuju proturječne izjave. Međutim, čini se da povreda bugarskog pravnog sustava u skladu s kojim se sve izjave o prihvatu i odricanju od nasljedstva upisuju na jednom mjestu nije u skladu s duhom načela pravne sigurnosti kao temeljnog načela prava Unije.

29. U tom pogledu sud koji je uputio zahtjev navodi da je sklon rješenju da se dopusti upis više odricanja od jednog nasljedstva u nekoliko zemalja. Tvrdi da takvo rješenje ne bi znatno ugrozilo pravnu sigurnost jer se, s jedne strane, u pravnim porecima država članica propisuju pravila kojima se uređuje postupanje u slučaju postojanja više uzastopnih izjava o prihvatu ili odricanju i jer, s druge strane, u slučaju spora o nasljednim pravima sud kojem je podnesen zahtjev može ocijeniti pravne učinke tih izjava, uzimajući u obzir datume na koje su dane.

30. U slučaju niječnog odgovora na prvo pitanje, sud koji je uputio zahtjev pita, kao drugo, tko može nastupiti kao podnositelj zahtjeva za takav upis. To je pitanje važno jer se bugarskim postupovnim pravom ne predviđa mogućnost da se pred bugarskim sudom upiše prihvat ili odricanje od nasljedstva koje je već upisano u drugoj državi članici. Tu izjavu može dati isključivo nasljednik osobno. Zbog toga se postavlja pitanje može li nasljednik u državi mogućeg uobičajenog boravišta umrlog zahtijevati upis odricanja drugog nasljednika koje je upisano u državi njegova uobičajenog boravišta iako to u prvoj državi nije izričito predviđeno.

31. Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, djelotvornom primjenom članka 13. Uredbe br. 650/2012 koja je u skladu s ciljem te odredbe, kako je naveden u uvodnoj izjavi 32. te uredbe, prema kojem za prihvat ili odricanje od nasljedstva ne može biti potreban odlazak nasljednika u državu uobičajenog boravišta umrlog ni imenovanje zastupnika *ad litem* u postupku u toj državi, nalaže se da svaki nasljednik može tražiti upis odricanja od nasljedstva koje je prethodno izvršeno u drugoj državi članici. To bi u predmetnom slučaju omogućilo da se izuzme iz primjene bugarsko postupovno pravo jer bi isključenje načela postupovne autonomije država članica u Uniji bilo nužno za osiguranje djelotvorne primjene predmetne odredbe.

32. Suprotno tomu, kad bi upis nasljednikova odricanja bio dopušten u državi njegova uobičajenog boravišta i u državi u kojoj je umrli u trenutku smrti imao uobičajeno boravište, ali samo pod uvjetom da to osobno zatraži nasljednik koji se odriče nasljedstva, ta bi situacija imala za posljedicu da se članku 13. Uredbe br. 650/2012 oduzme bit.

33. Sud koji je uputio zahtjev u tom pogledu dodaje da u Uredbi br. 650/2012 postoji praznina jer ona ne sadržava obvezu suda nadležnog isključivo za upis odricanja nasljednikâ od nasljedstva da svoju odluku dostavi sudu koji je općenito nadležan za odlučivanje o nasljeđivanju. Zbog toga te kako bi se izbjegli sporovi između nasljednika, ali i kako bi se uzela u obzir evidentirana volja nasljednika koji se odriče nasljedstva, evidentiranje te volje u upisnike posljednjeg uobičajenog boravišta umrlog trebalo bi se dopustiti na zahtjev svakog nasljednika.

34. U tim je okolnostima Sofijski rajonen sad (Općinski sud u Sofiji) odlukom od 25. listopada 2021., koju je Sud zaprimio istog dana, odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 13. [Uredbe br. 650/2012] u vezi s načelom pravne sigurnosti tumačiti na način da mu se protivi to da se, nakon što je nasljednik pred sudom države članice svojeg uobičajenog boravišta već upisao prihvat ili odricanje od nasljedstva umrlog koji je u trenutku smrti imao uobičajeno boravište u drugoj državi članici, u potonjoj državi zatraži naknadni upis izvršenog odricanja ili prihvata?

2. Ako se na prvo prethodno pitanje odgovori na način da je naknadni upis dopušten, treba li članak 13. [Uredbe br. 650/2012] u vezi s načelima pravne sigurnosti i djelotvorne provedbe prava Unije te obvezom suradnje između država članica u skladu s člankom 4. stavkom 3. UEU-a tumačiti na način da se njima dopušta to da nasljednik koji ima boravište u državi posljednjeg boravišta umrlog u trenutku njegove smrti zahtijeva upis odricanja drugog nasljednika od nasljedstva zajedničkog ostavitelja koje je izvršeno u državi članici njegova uobičajenog boravišta, neovisno o tome što se postupovnim pravom prve države ne predviđa mogućnost upisa odricanja od nasljedstva u ime druge osobe?”

35. Europska komisija podnijela je pisana očitovanja.

Analiza

Uvodne napomene

36. Kao prvo, valja naglasiti da, kao što je to Komisija napomenula u svojim očitovanjima, u ovom slučaju nije moguće sa sigurnošću utvrditi državu članicu čiji su sudovi nadležni za odlučivanje o pitanjima povezanim s nasljedstvom pokojnice. Naime, to pitanje prije svega treba riješiti sud koji je uputio zahtjev.

37. Prema tvrdnjama supruga pokojnice, njezino se posljednje uobičajeno boravište nalazilo u Grčkoj. To znači da grčki sudovi imaju nadležnost odlučivati o nasljeđivanju u cijelosti [3], s obzirom na to da je mjerodavno pravo načelno grčko pravo [4], osim ako pokojnica nije odabrala da je pravo mjerodavno za nasljeđivanje pravo države čije je imala državljanstvo, odnosno bugarsko pravo [5].

38. Sud koji je uputio zahtjev navodi da ne može dobiti podatke o tome dok ne utvrdi da je nadležan za upis izjave o odricanju dane pred sudom mjesta uobičajenog boravišta nasljednika koji se odriče nasljedstva.

39. Ta je početna situacija nejasna: ako se utvrdi da se posljednje uobičajeno boravište pokojnice doista nalazilo u Grčkoj, to bi značilo da sud koji je uputio zahtjev nije nadležan odlučivati, na temelju članka 4. Uredbe br. 650/2012, o pitanjima koja se odnose na nasljeđivanje u cijelosti. Tu nadležnost imali bi grčki sudovi, a sud koji je uputio zahtjev imao bi nadležnost samo primiti izjavu, u skladu s člankom 13. te uredbe. Slijedom toga, pitanja koja je postavio sud koji je uputio zahtjev bila bi nedopuštena.

40. Stoga je na sudu koji je uputio zahtjev da najprije provjeri gdje je pokojnica imala uobičajeno boravište, a zatim se postavi pitanja koja su upućena Sudu. Tek nakon što je utvrdio da je nadležan za odlučivanje o nasljeđivanju sud koji je uputio zahtjev može postaviti pitanja koja su upućena Sudu.

41. Kao drugo, sudu koji je uputio zahtjev valja skrenuti pozornost na njegovu obvezu da prihvati javnu ispravu na temelju članka 59. Uredbe br. 650/2012 jer izjava o odricanju koju je suprug pokojnice podnio sudu svojeg uobičajenog boravišta (grčkom sudu) može biti javna isprava u smislu prethodno navedene odredbe. U slučaju da taj sud dođe do zaključka da može prihvatiti tu izjavu na temelju članka 59. Uredbe br. 650/2012, moglo bi se ispostaviti da su postavljena pitanja neosnovana.

42. Predlažem Sudu da odgovori na pitanja suda koji je uputio zahtjev, u skladu s tim uvodnim napomenama. U svakom slučaju, valja ga podsjetiti na to da su ta pitanja dopuštena samo ako je nadležan za odlučivanje o nasljeđivanju. Odredbe nacionalnog prava kojima se zabranjuje da sud koji je uputio zahtjev ispita svoju nadležnost za odlučivanje o nasljeđivanju protive se Uredbi br. 650/2012 te ih sud koji je uputio zahtjev treba izuzeti iz primjene.

[3] Vidjeti članak 4. Uredbe br. 650/2012.

[4] Vidjeti članak 21. stavak 1. Uredbe br. 650/2012.

[5] Vidjeti članak 22. stavak 1. Uredbe br. 650/2012.

Prvo prethodno pitanje

43. Sud koji je uputio zahtjev svojim prvim pitanjem u biti želi znati protivi li se članku 13. Uredbe br. 650/2012 to da, nakon što je nasljednik pred sudom države članice svojeg uobičajenog boravišta upisao prihvat ili odricanje od nasljedstva umrlog koji je u trenutku smrti imao uobičajeno boravište u drugoj državi članici, drugi nasljednik u potonjoj državi može zatražiti naknadni upis tog odricanja ili prihvata.

44. Na temelju članka 13. Uredbe br. 650/2012, osim suda koji ima nadležnost odlučivati o nasljeđivanju (što je u slučaju ovog mišljenja bugarski sud), sudovi države članice uobičajenog boravišta bilo koje osobe koja, po pravu mjerodavnom za nasljeđivanje (što je u slučaju ovog mišljenja bugarsko pravo) smije pred sudom dati izjavu, osobito, o odricanju od nasljedstva, imaju nadležnost primati takve izjave ako se po pravu te države članice takve izjave smiju davati pred sudom.

45. Podsjećam na to da su pokojnicu kao nasljednici nadživjeli njezin suprug, grčki državljanin, njezina kći i podnositelj zahtjeva (njezin unuk). Suprug je na temelju članka 13. Uredbe br. 650/2012 pred sudom države članice njegova uobičajenog boravišta, odnosno grčkim sudom, dao izjavu o odricanju od nasljedstva. Ta se izjava smatra valjanom. Stoga se pitanje suda koji je uputio zahtjev ne odnosi na valjanost navedene izjave [6], nego na pitanje može li podnositelj zahtjeva ishoditi upis tog odricanja pred sudom koji je uputio zahtjev.

46. Prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, iz zahtjevâ za ujednačenu primjenu prava Unije, kao i načela jednakosti, proizlazi da se izrazi iz odredbe prava Unije koja ne sadržava nikakvo izričito upućivanje na pravo država članica radi utvrđivanja njezina smisla i dosega moraju u pravilu autonomno i ujednačeno tumačiti u cijeloj Uniji, uzimajući u obzir ne samo tekst te odredbe nego i njezin kontekst i cilj koji se želi postići propisom o kojem je riječ [7].

47. Člankom 13. Uredbe br. 650/2012 nadležnost za primanje izjave o odricanju dodjeljuje se sudu koji ima nadležnost odlučivati o nasljeđivanju i sudu države članice uobičajenog boravišta nasljednika. Riječ je o komplementarnoj međunarodnoj nadležnosti koja odstupa od sustava uspostavljenog člancima 4. do 11. te uredbe [8]. Riječ je o nadležnosti, da preuzmem izraz koji je upotrijebio Sud, „ograničen[a] doseg[a]” [9]. Tom se odredbom želi pojednostaviti postupke nasljednikâ i legatarâ, odstupanjem od pravila o nadležnosti predviđenim u člancima 4. do 11. navedene uredbe [10].

48. Stoga sud koji je uputio zahtjev prvim pitanjem želi utvrditi učinke izjave o odricanju koju je suprug pokojnice dao u Grčkoj. U tom pogledu, taj sud naglašava da se Uredbom br. 650/2012 sudu pred kojim je dana izjava o odricanju ne nalaže obveza obavješćivanja suda koji je načelno nadležan za postojanje te izjave. Sud koji je uputio zahtjev utvrđuje da u tom pogledu postoji „pravna praznina”.

6 U pogledu pojma valjanosti vidjeti moje mišljenje u predmetu T. N. i N. N. (Izjava o odricanju od nasljedstva) (C-617/20, EU:C:2022:49, t. 40. do 44.).

7 Vidjeti presude od 1. ožujka 2018., Mahnkopf, (C-558/16, EU:C:2018:138, t. 32.), od 9. rujna 2021., UM (Ugovor o prijenosu vlasništva *mortis causa*) (C-277/20, EU:C:2021:708, t. 29.), i od 2. lipnja 2022., T. N. i N. N. (Izjava o odricanju od nasljedstva) (C-617/20, EU:C:2022:426).

8 Vidjeti Wautelet, P., u Bonomi A., Wautelet P., *Le droit européen des successions. Commentaire du Règlement (UE) nº 650/2012 du 4 juillet 2012*, 2. izdanje, Bruylant, Bruxelles, 2016., članak 13. točka 5.

9 Vidjeti presudu od 2. lipnja 2022., T. N. i N. N. (Izjava o odricanju od nasljedstva) (C-617/20, EU:C:2022:426, t. 44.).

10 Vidjeti presudu od 21. lipnja 2018., Oberle (C-20/17, EU:C:2018:485, t. 42.). Vidjeti i presudu od 2. lipnja 2022., T. N. i N. N. (Izjava o odricanju od nasljedstva) (C-617/20, EU:C:2022:426, t. 41.).

49. Valja istaknuti da se u (preskriptivnim) odredbama Uredbe br. 650/2012 ne navodi na koji se način izjava dana na temelju njezina članka 13. prosljeđuje sudu nadležnom za odlučivanje o nasljeđivanju. Jedina se naznaka nalazi u uvodnoj izjavi 32. te uredbe, u skladu s kojom bi „[o]sobe koje odaberu iskoristiti mogućnost davanja izjava u državi članici svojeg uobičajenog boravišta trebale […] same obavijestiti sud ili tijelo koje se bavi ili će se baviti nasljeđivanjem o postojanju takvih izjava u roku koji je određen pravom mjerodavnim za nasljeđivanje.”

50. U skladu s tom uvodnom izjavom, koja, kao što to ističe Komisija, očito nema pravnu vrijednost sama po sebi [11], stoga nije na sudu da obavijesti sud koji je nadležan za odlučivanje o nasljeđivanju o postojanju takve izjave, nego na dotičnoj osobi. Stoga se čini da se Uredbom br. 650/2012 „privatizira” prosljeđivanje takvih podataka [12].

51. Sam Sud već je istaknuo da ni članak 13. ni članak 28. Uredbe br. 650/2012 ne predviđaju mehanizam slanja takvih izjava od strane suda države članice uobičajenog boravišta nasljednika koji se odriče nasljedstva sudu nadležnom za odlučivanje o nasljeđivanju [13].

52. U ovom slučaju, pod pretpostavkom da je sud koji je uputio zahtjev sud koji je nadležan za odlučivanje o nasljeđivanju i da je izjava o odricanju od 28. lipnja 2019. dana u valjanom i propisanom obliku u skladu sa zahtjevima grčkog prava, *način* na koji sud koji je nadležan za odlučivanje o nasljeđivanju sazna za postojanje takve izjave nije odlučujući čimbenik. Važno je da taj sud doista sazna za takvu izjavu.

53. To utvrđenje ne može se promijeniti zbog posebnosti bugarskog prava koje navodi sud koji je uputio zahtjev.

54. U tom pogledu, s obzirom na to da sud koji je uputio zahtjev navodi da bi se nepostojanje takve obveze obavješćivanja suda koji je primio izjavu o odricanju protivilo konceptu bugarskog zakonodavca i nacionalnoj sudskoj praksi, prema kojoj se sve izjave o prihvatu ili odricanju od nasljedstva upisuju na jednom mjestu i u jedan sudski upisnik iz kojeg se mogu dostaviti odgovarajući podaci, valja utvrditi da je riječ o unutarnjem problemu bugarskog pravnog poretka. Valja podsjetiti na to da je na bugarskim sudovima, uključujući sudu koji je uputio zahtjev, da osiguraju puni koristan učinak odredbi Uredbe br. 650/2012. Drugim riječima, iako se, kao što sam to upravo utvrdio, tom uredbom ne predviđa obveza obavješćivanja suda koji je primio izjavu o odricanju, bugarski propis ne može sadržavati odredbe koje se protive tom zakonodavčevu odabiru.

55. Stoga predlažem da se na prvo prethodno pitanje odgovori da se članku 13. Uredbe br. 650/2012 ne protivi to da, nakon što je nasljednik pred sudom države članice svojeg uobičajenog boravišta upisao izjavu o prihvatu ili odricanju od nasljedstva umrlog koji je u trenutku smrti imao uobičajeno boravište u drugoj državi članici, drugi nasljednik u potonjoj državi članici zatim može zatražiti upis te izjave.

[11] U pravnom poretku Unije uvodne su izjave deskriptivne, a ne preskriptivne prirode. Osim toga, pitanje njihove pravne vrijednosti obično se ne javlja iz jednostavnog razloga što se one u pravilu odražavaju u pravnim odredbama regulatornog teksta. Naime, u sklopu dobre zakonodavne prakse političkih institucija Unije nastoji se postići da uvodne izjave pružaju činjeničnu pozadinu za odredbe pravnog teksta. Vidjeti i moje mišljenje u spojenim predmetima X i Visser (C-360/15 i C-31/16, EU:C:2017:397, t. 132. i sljedeće).

[12] S obzirom na navedeno, nije riječ o pravnoj obvezi dotične osobe, a ako se takvo prosljeđivanje (podataka) ne izvrši, nema nikakvih pravnih posljedica. Vidjeti u tom smislu Dutta, A., u Säcker, F. K., Rixecker, R., Oetker, H., Bimberg, B. (ur.), *Münchener Kommentar zum BGB*, sv. 12., 8. izd., C. H. Beck, München 2020., čl. 13. Uredbe br. 650/2012, t. 13.

[13] Vidjeti presudu od 2. lipnja 2022., T. N. i N. N. (Izjava o odricanju od nasljedstva) (C-617/20, EU:C:2022:426, t. 47.). Usto, valja podsjetiti na to da se u ovom predmetu ne dovodi u pitanje formalna valjanost izjave na temelju članka 13. Uredbe br. 650/2012, nego samo način na koji se obavješćuje sud koji je nadležan za odlučivanje o nasljeđivanju.

Drugo prethodno pitanje

56. Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti želi znati protivi li se članku 13. Uredbe br. 650/2012 mogućnost da jedan od sunasljednika, koji nije onaj koji je dao izjavu o odricanju u državi članici svojeg uobičajenog boravišta, obavijesti sud koji se bavi nasljeđivanjem o postojanju te izjave.

57. Najprije ističem da se uvodnom izjavom 32. Uredbe br. 650/2012 predviđa da bi „[o]sobe koje odaberu iskoristiti mogućnost davanja izjava u državi članici svojeg uobičajenog boravišta trebale […] *same* obavijestiti sud ili tijelo koje se bavi ili će se baviti nasljeđivanjem o postojanju takvih izjava” [14].

58. Ta se uvodna izjava može shvatiti na način da je na dotičnoj osobi da osobno obavijesti predmetni sud ili tijelo. Međutim, predlažem njezino drukčije tumačenje. Naime, čini mi se da je zakonodavac Unije upotrijebio pojam „same” kako bi napravio razliku između osobe koja je dala izjavu na temelju članka 13. Uredbe br. 650/2012 i suda pred kojim je ta osoba dala tu izjavu, a ne između osobe koja je dala izjavu i bilo koje druge osobe. Uvodnom izjavom 32. Uredbe br. 650/2012 stoga se nastoji ponajviše pojasniti da nije na sudu države članice uobičajenog boravišta prethodno navedenih osoba da obavijesti sud ili tijelo koje se bavi ili će se baviti nasljeđivanjem o postojanju takvih izjava.

59. U prilog takvom tumačenju ide i svrha članka 13. Uredbe br. 650/2012. Kao što sam to već naveo, tom se uredbom nastoji ukloniti prepreke slobodnom kretanju osoba i izbjeći da se nasljednici susreću s poteškoćama u ostvarivanju svojih prava u kontekstu nasljeđivanja koje ima prekogranične implikacije [15]. U ovom je slučaju nasljeđivanje olakšano ako je nasljedniku koji može imati koristi od odricanja nasljedstva dopušteno da obavijesti sud koji je nadležan za odlučivanje o tom nasljeđivanju kad to nije učinio sam nasljednik koji se odriče nasljedstva.

60. Kao što sam to smatrao u okviru ispitivanja prvog pitanja, prema mojem se mišljenju to utvrđenje ne može promijeniti zbog posebnosti bugarskog prava koje navodi sud koji je uputio zahtjev.

61. U tom pogledu, s obzirom na to da sud koji je uputio zahtjev navodi da se bugarskim zakonom ne predviđa da nasljednik može podnijeti zahtjev za upis sunasljednikove izjave o odricanju, valja istaknuti da je na nacionalnom sudu da osigura puni koristan učinak članka 13. Uredbe br. 650/2012, tako da prihvati da tu izjavu proslijedi drugi nasljednik. U protivnom se u nacionalnom postupovnom pravu zaobilazi tumačenje koje, prema mojem mišljenju, treba dati toj odredbi.

62. Slijedom toga, predlažem da se na drugo prethodno pitanje odgovori da se članku 13. Uredbe br. 650/2012 ne protivi mogućnost da sunasljednik koji nije onaj koji je dao izjavu o odricanju u državi članici svojeg uobičajenog boravišta obavijesti sud koji se bavi nasljeđivanjem o postojanju te izjave.

[14] Moje isticanje

[15] Vidjeti i uvodnu izjavu 7. Uredbe br. 650/2012.

Zaključak

63. S obzirom na sva prethodna razmatranja, predlažem Sudu da na prethodna pitanja koja je uputio Sofijski rajonen sad (Općinski sud u Sofiji, Bugarska) odgovori na sljedeći način:

1. Članak 13. Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju

   treba tumačiti na način da mu se:

   ne protivi to da nakon što je jedan od nasljednika pred sudom države članice svojeg uobičajenog boravišta upisao izjavu o prihvatu ili odricanju od nasljedstva umrlog koji je u trenutku smrti imao uobičajeno boravište u drugoj državi članici, drugi nasljednik u potonjoj državi članici zatim može zatražiti upis te izjave.

2. Članak 13. Uredbe br. 650/2012

   treba tumačiti na način da mu se:

   ne protivi to da sunasljednik koji nije onaj koji je dao izjavu o odricanju u državi članici svojeg uobičajenog boravišta može obavijestiti sud koji se odlučuje o nasljeđivanju o postojanju te izjave.